

1
 (א) זקן בא בימים. כי זקן יאמר בלשון בני אדם על המוחש הנראה באדם, מלובן השער והקמטת הפנים, ולפעמים תקדים לבוא בלא עת, ולזה פירש ואמר בא בימים, כאומר הזקנה בא בזמנו לפי הימים: ויבספו. עם שהיו מכסים אותו בכבדים, מכל מקום לא היה בשרו מתחמם:

2
 בא בימים. בימי הזקנה חלש ונפל למטה ואף על פי שלא היה אלא בן שבעים שנה מפני המלחמות אשר נלחם חשש כחו וקפצה עליו הזקנה והזקן כל זמן שהולך וזקן החום המבטי הולך וחסר לפיכך ויבסוהו בבגדים ולא הם לו,

ג. הווי. א. ה. ה.

3
 המלך היה זקן וגם בא בימים, רצה לומר זקן באפיסת כוחותיו וגם היה בן שבעים, וכבר הפסיק מלהגיד ולמלך כי שבת על עירי מבוסתה בכבדים, ולא יחם לו, פירשו המפרשים שלא היה מחמם את עצמו (וישירו יתב והוריד איתו מהקל) כי אפס חומו המבטי ולכן לא הועילו הכבדים שהם אין מחממים בעצם רק שומרים האויר המקיף שלא יקררהו, ובוה לא היה מקוה עוד להתחזק ולמלך כי אפסו כוחותיו, וגרמה בענין המלכה כאלו אינו בעולם ותנוע הנות שבנו ינהיגו את המלכות תחתיו:

ה. ה. ה.

4
 האחת רוב צרותיו ומלחמותיו שלא עזבוהו כל ימיו, והיה ביום אכלהו חורב וקרה כלילה ותידד שנתו מעיניו כמשפט הלוחמים, והוא מה שיחליש הכח החיוני. השנית אבלותו ויגונו על אמנון ותמר וענין אבשלום. והשלישית ענין בת שבע ואוריה, ומה שחטא בזה שהתחרט ממנו ושב בתשובה שלימה והיה בוכה ודואג על חטאו תמיד כאומ' ברכי בשלום מצום ובשרי כחש משמן, וכתוב וחטאתי נגדי תמיד. עוד סיבה רביעית בענין ההתבודדות חצות לילה יקום להודות, אשר בהחיות נפשו ימית כחותיו הגופניים וכמ' ש' חו' ל' למה נקרא תושיה שמתשת כחו של אדם. והסיבה החמישית להיותו אדמוני עם יפה עינים ובבחרותו שטוף אחר הנשים למשגל והוא שהתיש כחו בזקנה, כמ' ש' שלמה ע"ה אל תתן לנשים חיליך וכן מוסכם ברופאים.

פ. ה. ה.

5
 עולם ראשון, דומה למלך, שהפיל שואלין בשלומו ומתאזנין הפל לראותו, ומסבקיין ומנשקיין אותו, מפני שהוא בן שנה. עולם שני, דומה לתזיר, שהוא שוגש באשפתות, כך הנלד שוגש בצואה כשהוא בן שנתיים. עולם שלישי, דומה לגדי, שהוא מברך לזכאן ולזכאן במרעה טוב לפני אמו, כך התינוק מתענג לפני אביו ואמו ומברך לזכאן ולזכאן ומשחק והפל שמחים בו. [אימתי, כשהוא בן חמש]. עולם רביעי, דומה לסוס שהוא מהרץ בסטריות. [אימתי, כשהגיע על פרקו, כשהוא בן שמונה עשרה. כשם שהסוס רץ ומשתבש, כך הנער משתבש בבחירתו. עולם חמישי, דומה לחמור, שפניחין עליו אכף. כך רבני אדם מניחין לו אכפו עליו, נותנין לו אשה ומוליד בנים ובנות, וחוזר והולך לזכאן ולזכאן ומביא מזון ומפרנס לזכאן ומכלכלן, ונותנין עליו משא והוא מצמם מן בנים ובנות. [אימתי, כשהוא בן ארבעים שנה. עולם ששי, דומה לכלב, שהוא חצוף לזכאן ולזכאן ונוטל מזה ונותן לזה ואינו מתבייש. עולם שביעי, דומה לקוף, שששתנה דמותו מכל הקריות, שואל על כל דבר ודבר, ואוכל ושוחה כמו נער, ומשחק כמו תינוק, וישוב לימי עלומיו בדצת אכל לא בדבר אחר. נאפלו בנניו ונאנשי ביתו מלעיגין עליו ומקללין אותו ושונאין אותו. וכשהוא דובר שום דבר, אומרים לו הניחו לו, כי הוא נער וזקן. והוא דומה לקוף בכל עניניו ובכל דבריו. נאפלו התינוקות מלעיגין עליו ומשחקין בו. נאפלו צפור-דרור ונערהו משנתו.

ה. ה. ה.

6
 וישא דוד את-עיניו וירא את-מלאך וגו' ויפל דוד והזקנים מכסים בשקים על-פניהם", באותה שעה נשא דוד את עיניו וראה את עונותיהם של ישראל גרדים וצבוחים מן הארץ. ועד השמים. לך נאמר וישא דוד את-עיניו וירא את-מלאך ה' עמד בין הארץ בין השמים". באותה שעה ירד מלאך משמי מרום והרג את גר החוזה ואת ארבעת בניו של דוד ואת הזקנים אשר היו עם דוד. כיון שראה דוד חרבו של מלאך המות, באותה שעה נכנס בו רמת, ושוב לא היה בו כח וחכמות, שנאמר ויבסוהו בכבדים ולא יחם לו", הרי הוא אומר "גלמי ראו עיניך ועלספרך כלם יכתבו וגו'".

7

8
 ויקח שאלו שלשת אלפים איש בדור מכל-ישראל וילך לבקש את-דוד ואנשיו על-פני ערי היעלים: ויבא אל-גדרות הצאן על-ההרץ ושם מערה ויבא שאל להסך את-רגליו ודוד ואנשיו בירכתי המערה ישבים: ויאמרו אנשי דוד אליו הנה היום אשר-אמר יהוה אליך הנה אנכי נתן את-איביך בידך ועשית לו כאשר יטב בעיניך ויקם דוד ויבדת את-כנף המעיל אשר-לשאל בלט: והיה אחרי-כן ויך לב-דוד אתו על אשר בדת את-כנף אשר לשאל: ויאמר לאנשיו חלילה לי מיהוה אם-אעשה את-הדבר הזה לאדני למשיח יהוה לשלח ידו בו כי-משיח יהוה הוא: וישפע דוד את-אנשיו בדכרים ולא נתנם לקום אל-שאל ושאל קם מהמערה וילך בדרכו:

ה. ה. ה.

9
 ויקם דוד ויכרות את כנף המעיל אשר לשאל בלמ א"ר יוסי בר חנינא כל המכוה את הבגדים לסוף אינו נהנה מהם שנא' (מ"א) והמלך דוד זקן וגו' ויבסוהו בכבדים ולא יחם לו:

ה. ה. ה.

ר' יצחק פתח (משלי ט) ברכות צדיקים ישמה
 ועם ובמשול רשע יאנח עם. יא בשעה שהצדיקים נוטלין גדולה הדוה ושמה
 עולם והוה בעולם. (מ"א ב) והמלך דודוה שמלך דוד. (טו ג) והמלך שלמה
 ה' שמלך שלמה. (טו ט) והמלך אמא וה שמלך אמא. אלו במלכי ישראל.
 מלכי אר"ה מנין שנאמר (מ"א ב) והמלך בורש וה שמלך כורש. ובשעה
 שהרשעים נוטלין גדולה וי ואנהה ורזון אף בעולם. (מ"א ט) וימלך אחאב
 בן עמרי וי שמלך אחאב בן עמרי. וימלך הושע בן אלה וי שמלך הושע
 בן אלה. (מ"א ט) וימלך מלך צדקיהו בן יאשיהו וי שמלך צדקיהו בן יאשיהו.
 מלכי אר"ה שנא' ויהי בימי אחשורוש וי שמלך אחשורוש :

נִשְׂא אִשָּׁה הָרִי הוּא בְּחִמּוֹר הוֹלִיד בְּנִים מֵעַז פְּנֵיו
 כְּפֶלֶךְ לְהִבְיֵא לְחֵם [נ"א לְחֵם] וּמְזוֹנוֹת הַזֶּקֶן הָרִי הוּא
 כְּקוֹף הָדָא דְתִימָר בְּעַמֵּי הָאָרֶץ אֲבָל בְּבִנֵי תוֹרָה כְּתִיב
 (מלכים א, א) וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא זָקֵן מֶלֶךְ
 קוֹלָה רַבָּה א, ב

מגמה נאגה רב ר

והמלך דוד זקן בא בימים. שלשה נכתרו בוקנה וכימים וכו' ודכתיב בהו
 ,,זקן בא בימים", אברהם (בראשית כ"ד א'), יהושע (יהושע י"ג א'), ודוד (דכתיב
 והמלך דוד זקן בא בימים). אמר ר' אחא, יש לך אדם שהוא בוקנה ואינו בימים,
 בימים ואינו בוקנה, אבל כאן זקנה כנגד ימים, וימים כנגד זקנה ג).

א. והמלך דוד זקן בא בימים כו'. תנחומא. והמלך דוד זקן בא בימים, זש"ה עטרת
 תפארת שיבה, היכן היא מצויה בדרך צדקה תמצא, ממי אתה למד מאברהם ע"ה
 שכתוב בו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט זכה לשיבה שנאמר בו בשיבה טובה,
 יזכה לזקנה שנאמר ואברהם זקן בא בימים, וכן אתה מוצא בדוד ע"ה שכתוב בו דוד
 עושה משפט וצדקה לכל עמו זכה לזקנה, שנאמר והמלך דוד זקן בא בימים. עכ"ל"ה.

ונראה דקשיא לזו בפסוק והמלך דוד דהיל"ל ודוד המלך זקן כי היה ראשיתו
 מצער והדיוט ואחריתו מלך אם כן יאות לומר ודוד המלך זקן כו', דבשלמא גבי שלמה
 שהוא מלך בן מלך והמלכות ירושה לו ניחא שבכל הפסוקים הם אמ' הנה אדוניוהו ירא
 את המלך שלמה, כי ביו' המלך שלמה כו', וישלח המלך שלמה, וישתחו למלך שלמה,
 וכן בענין אדוניהו כאשר שאל את אבישג השונמית כל הכתובים מקדימין המלכות
 לתיבת שלמה כמו שנאמר ויען המלך שלמה, וישבע המלך שלמה וזולתו מהכתובים,
 וזולת בדברי אדוניהו שאמר לכת שבע אמרי נא לשלמה המלך, שדבר בגאוה לומר לה
 שלא יאתה המלכות לשלמה כי הוא הקטן כי אם לאדוניהו הגדול ודי לו שמלך לפחות
 ינח דעתו באבישג,

לתרץ כל אלו הדקדוקים א' והמלך דוד זקן, זש"ה עטרת תפארת כו'. והכונה שאלו
 אמר ודוד המלך זקן בא בימים היה בא דבר דוד המלך להודיע מהות האיש שבו ידבר,
 אמנם עתה כיוון להודיענו סיבת היותו זקן בא בימים בזכות היותו עושה משפט
 וצדקה, שהמשפט נמשך לו מצד היותו מלך כי מלך במשפט יעמיד ארץ, וצדקה אפילו
 ההדיוט עושה אותה, לז"א והמלך דוד, ר"ל מפאת עשותו מעשה מלך ומפאת היותו
 עושה צדקה שהוא בחינת דוד והוא העיקר, ולוה הזכירו שנית להודיע כי הוא הסיבה
 עיקרית להיותו זקן בא בימים, כי זש"ה עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא.

פ' י' ב' א' א'

24
 ציטוט ט'. והייט
 כי לדסחי ט"י כזה
 מאמר. וי"ד ל"ב דוד
 חותו' על אשר כרת
 כו'. והיה לו למר
 וינחם דוד אשר כרת
 גו'. ע"כ ט"י ארמו
 הכחוכ למיש רז"ל
 ב"ר (פ' י"ד). ססוק
 ויאמר ט"י אל (טו).
 לדיקים לנס כרסוחס.
 רשעים הם כרסוח
 לנס. אף כחן כרסוח
 דוד נעלמו. כי נחם
 שקטע צי"תו. ודמס
 כחילו קטע רישא
 ומתואר כזה בתואר
 רע. עד שנמלך עליו
 כי לנו הכס חותו'.
 כלומר נעשה משל
 עליו. והנה ממלכת
 סלג יזכר על פסע
 התחלוס סתתפסט
 בחדס לשישתתט טו
 ושת"ו השכל חין טו
 כח לפטעד נגרו.
 וי ו מ ח ק עוד כזה
 נכידטנו כי סל"ת
 מסגולתס לשימנטו
 חת חלדס המקיימס
 לתור אחרי לכונו.
 כמ"ס מעשה בחדס
 אחד שמשע ט"ש
 וזה בכרטי הוס כו'.
 וכלו צי"תו וקפח
 על סניו ט'. גס
 אגרו חז"ל ג' ד' ו'
 המתקייא כו'. וז"כ
 אחר שילק דוד
 מצות צי"ת מבגדי
 שאלו. ונקלו ממנו
 צי"ת הנביר דוד
 כזה על עלמו הכח
 סתאוני (כמ"ס:ר
 לנ). אשכ טלד כו.

הנה המלך
 ר' א' א' א'
 ר' י' י' י'

מתני' *אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו
 ואין משתמשין בשרביטו יואין רואין אותו כשהוא מתפר ולא כשהוא ערום
 ולא כשהוא בבית המרחץ שנאמר שום תשים עליך מלך *שתהא אימתו
 עליך: ג' אמר רב יעקב א"ר יוחנן אבישג מתרת לשלמה ואסורה לארניה
 מתרת לשלמה דמלך היה ומלך משתמש בשרביטו של מלך ואסורה
 לארניה הדריוס הוא אבישג מאי היא דכתיב והמלך דוד זקן בא בימים וגו'
 ויאמרו לו עבדיו יבקשו. ונ' וכתיב ויבקשו נערה יפה וגו' וכתיב והנערה
 יפה עד שאר ותהי למלך סוכנת ותשרתהו אמרה נינסבן אמר לה אסרת לי

ס' ר' י' כ' א'

ג' מ' אסירם
 י' י' סכבר נשחתי שמונה עשרה :